

Det ukrenkelige

Av Trygve Wyller, dekan Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

Vårt Land 26. juli 2011

Kan man sørge og tenke samtidig? Det kommer vel an på hvor dypt sorgen rammer og lammer. Og det kommer helt sikkert også an på hvor lenge sorgen har vart og hva den handler om. Sorgen etter 22.juli har vart kort og den treffer oss dypt, om vi nå er konkrete, eller symbolske, pårørende. Blomstene i alle byer, ved Oslo Domkirke i særdeleshet og hos de 150000 på Rådhusplassen gir sorgen en roses vern. Kan man tenke på mer da?

Når det ukrenkelige krenkes, tror jeg vi må, men bare så mye og så prøvende at vi ikke forlater smerten.

Anders Behring Breivik sa i fengslingsmøtet at motivet var ”å redde Norge og Vest-Europa fra bl. a kulturmarxisme og muslimsk overtagelse”. De hundretusener som var i gatene på mandag ga svaret: Menneskelivets ukrenkelighet er det menneskelig helligste. Den som skyter på det, krenker oss alle på det dypeste. Det synes jeg er det gripende budskapet i alle ansiktene og i den betydningsfulle gudstjenesten i Oslo Domkirke på søndag. Den var kristen, men ga rom for dette helt grunnleggende allmennmenneskelige samtidig. Nordahl Grieg var det mest sakssvarende og da sang alle fra høyre til hele venstre og prestene i ett kor.

Det vil altså si: kampen for det helt allmennmenneskelige, det ukrenkelige som ikke kan krenkes, er også et grunnleggende kirkelig ansvar. Kirken er på sitt aller beste, emosjonelt mest gripende og reelt inkluderende når den gir ekte rom for det allmennmenneskelige. Og kanskje viktigst av alt: Fredagen viste oss at vi lever i en tid der det vi kaller det allmennmenneskelige er omstridt. Ikke alle deler det, og den helt ekstreme skyter på det. Kirkens og teologiens svar kan bare være dette: Skaperverket er ukrenkelig.. Derfor er det en av kirkens og teologiens mest opplagte oppdrag å forsvare, utvikle og romme det ukrenkelige både i egne hus og, ikke minst, i andres hus.

Det særpregete i det norske marerittet er at Breivik bombet og skjøt ”fjendene”, de i det blendehvite som har motsatt seg å delta i det som Samuel Huntington for 15 år siden kalte ”The Clash of Civilizations”. De som politisk står opp for det ukrenkelige ble den bokstavelige fienden. Også derfor er nå alliansen mellom kirke, folk og politikk i vern av dette ukrenkelige nå en umistelig og grunnleggende allianse, den beveger fordi den er i dypet. Den ekstreme og voldelige nasjonalismen kan bare møtes av en nasjonalisme som samtidig er global. Det omstridt ukrenkelige er det allmennmenneskelige som alle bæres av, kristne, muslimer og ikke-religiøse. Det er grunn til å tenke over dette, ikke minst på vei mot Olsok.

Og derfor må vi strevsomt og klokt lete etter forbindelsen mellom forsvaret for det ukrenkelige menneskeverdet (det er her vi gråter og det med rette) og samtidig være tydelige i omtanken på dem som objektiviseres av de høyreekstreme: ”Muslimene”. Mange kompetente folk peker i disse dager på hvordan forakten for islam preger det høyreradikale miljøet i Europa. Det er tydelig på nettet og hittil mye mer eksplisitt offentlig i andre europeiske land enn i Norge.

Utfordringen for både Den norske og alle andre kirker nå er å holde fast på at det ukrenkelige også er grunnlaget for religionsdialogen. Det ”multikulturelle” er ikke uttrykk for et tap av sivilisasjon, det er tvert i mot det sivilisatoriske i dag. Norsk innvandringspolitikk er sammensatt og omstridt og i stadig endring, sånn er politikk, et åpent rom som ingen eier. Men i dypet er det ”multikulturelle” sivilisatorisk fordi det ikke er moralsk mulig å gå videre med det rike hvite oss og det fattige dem. Jeg stikker ikke her hodet i sanden og glemmer alle andre sider ved innvandringen og at det finnes urimelig rikdom også hos ”dem”. Men det multikulturelle er likevel måten det ukrenkelige viser seg på i vår tid.. Vi deler en verden, den har vært udelt for lenge.

Vi kan nok ikke både sørge og tenke helt samtidig. Sorgen skal ha sin plass og sin tid.. Og omtanken for de som sørger er først. Men når noen skyter på det ukrenkelige, da står mye på spill.